โครงการฟาร์มตัวอย่างตามพระราชดำริฯ อ.สะบ้าย้อย จ.สงขลา

1. ความเป็นมา

ด้วยมีราษฎร อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา นำโดย นายรีเป็ง มุนิมะ กำนันตำบลเปียน พร้อมผู้ใหญ่บ้านอีก 7 หมู่บ้าน ได้ทำหนังสือถึงคณะทำงาน โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ขอให้นำความกราบบังคมทูลขอพระราชทานความช่วยเหลือ ให้จัดทำโครงการฟาร์มตัวอย่างอันเนื่องมาจากพระราชดำริขึ้น ในพื้นที่ตำบลเปียน อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา เพื่อเป็นการช่วยเหลือให้ราษฎร ไทยพุทธ และมุสลิม มีอาชีพ มีงานทำ อยู่ใกล้พื้นที่อยู่อาศัยในหมู่บ้าน ทั้งนี้ เนื่องจากในปัจจุบันการเดินทางไปประกอบอาชีพนอกหมู่บ้านไม่ปลอดภัย เพราะถูกลอบประทุษร้ายจากกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบ ราษฎรในตำบลเปียน และตำบลบ้านโหนด อำเภอสะบ้าย้อย จึงพร้อมใจกันยกพื้นที่สาธารณะประโยชน์ของตำบลเปียน จำนวน 200 ไร่ และที่นาร้างอีก 100 ไร่ สำหรับจัดทำโครงการฟาร์มตัวอย่าง

พลเอก ณ พล บุญทับ และ พลเอกธีระพงษ์ ศรีวัฒนกุล คณะทำงานโครงการฟาร์มตัวอย่างอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ได้เดินทางไปพบราษฎร พร้อมทั้งได้ทำการตรวจพื้นที่สาธารณะประโยชน์ดังกล่าว เมื่อวันที่ 28 กันยายน 2551 ในขั้นต้นพบว่า พื้นที่ดินมีความเหมาะสมที่จะสนับสนุนให้จัดทำโครงการฟาร์มตัวอย่างได้ มีลำห้วยซึ่งเป็นแหล่งน้ำธรรมชาติมีน้ำไหลตลอดปี สามารถทำฝายกั้นน้ำเพื่อนำน้ำมาใช้อุปโภค - บริโภค และทำการเกษตรได้

การจัดทำโครงการฟาร์มตัวอย่างครั้งนี้ สามารถช่วยเหลือราษฎรที่ได้รับผลกระทบจากการก่อความไม่สงบจำนวน 1,544 ครัวเรือน จำนวนประชากรประมาณ 3,000 คน ซึ่งมีทั้งชาวไทยพุทธและชาวไทยมุสลิม ได้ร่วมคิดร่วมทำงาน ร่วมแก้ไขปัญหา และได้รับผลประโยชน์ร่วมกัน โดยเริ่มดำเนินการในปีงบประมาณ 2552 เนื้อที่ 200 ไร่ และจะขยายพื้นที่ ปี 2554 ประมาณ 500 ไร่

2. การสนองพระราชดำริฯ / การเข้าร่วมโครงการของกรมวิชาการเกษตร

กรมวิชาการเกษตร โดยสำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 8 ร่วมกับศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรสงขลา ได้เข้าไปร่วมดำเนินการใน 3 กิจกรรม คือ กิจกรรมด้านการผลิตเห็ด ไม้ผล และกิจกรรมด้านพืชไร่

3. วัตถุประสงค์

3.1 วัตถุประสงค์ทั่วไปของโครงการ

1. เป็นแหล่งเรียนรู้งานด้านการเกษตร
2. ส่งเสริมให้ราษฎรมีอาชีพ มีงานทำอยู่ในพื้นที่ปลอดภัย ใกล้ที่พักอาศัย

3. เพื่อจัดสร้างแหล่งอาหารของชุมชน สำหรับผลิตอาหารปลอดสารพิษให้ประชาชนได้บริโภค

4. เป็นแหล่งจ้างงานให้แก่เกษตรกรในพื้นที่

3.2 วัตถุประสงค์เฉพาะในส่วนของงานวิชาการเกษตร (กรมวิชาการเกษตร)

เพื่อผลิตพืชปลอดภัย เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตให้สามารถเลี้ยงตนเองได้ และขยายผลความสำเร็จไปสู่ไร่นาเกษตรกร และให้เกษตรกรในพื้นที่ได้เรียนรู้การทำเกษตรด้านพืชและเห็ด

4. พื้นที่เป้าหมาย

4.1 พื้นที่เป้าหมายของโครงการ

ตั้งอยู่ หมู่ 2 บ้านควนหรัน ต.เปียน อ.สะบ้าย้อย จ.สงขลา ที่ตั้งโครงการ พิกัด QH208-357

4.2 พื้นที่เป้าหมายของงานวิชาการเกษตร (กรมวิชาการเกษตร)

กิจกรรมด้านการผลิตเห็ด : ดำเนินการบนพื้นที่ 1 ไร่ โดยมุ่งเน้นการถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านการผลิตเห็ด

กิจกรรมด้านการผลิตไม้ผล (มะพร้าว) : ดำเนินการบนพื้นที่ 79 ไร่ โดยปลูกตามแนวถนนและริมสระน้ำใหญ่ (สระขนาดพื้นที่ 5 ไร่)

กิจกรรมด้านพืชไร่ : มุ่งเน้นการผลิตพืชไร่อาหารสัตว์ ข้าวโพดหวาน และอ้อยคั้นน้ำ บนพื้นที่ 15 ไร่

5. หน่วยงานที่รับผิดชอบ

5.1 หน่วยงานรับผิดชอบหลักของโครงการ

5.2 หน่วยงานวิชาการ (กรมวิชาการเกษตร)

5.2.1 หน่วยงานหลัก : สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตร เขตที่ 8

5.2.2 หน่วยงานที่ร่วมดำเนินงาน : ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรสงขลา

กองแผนงานและวิชาการ

6. งบประมาณที่ได้รับ

6.1 งบปกติกรมวิชาการเกษตร

ปี 2553 ได้รับจัดสรรงบประมาณ 200,000 บาท

6.2 งบอื่นๆ (ระบุ)

ไม่มี

7. ผลการดำเนินงาน

7.1 กิจกรรม

1. การผลิตเห็ด

สนับสนุนการสร้างโรงเห็ดจำนวน 5 โรงเรือน แบ่งเป็นโรงเรือนเปิดดอก 4 โรง โรงบ่มเชื้อ 1 โรง และได้ทำการจัดฝึกอบรม หลักสูตร “การเพาะเห็ดสกุลนางรม” เพื่อให้ฟาร์มสามารถผลิตก้อนเชื้อได้เอง ปัจจุบันฟาร์มสามารถผลิตก้อนเชื้อไว้ใช้ได้เอง โดยสามารถผลิตเห็ดได้จำนวน 243 กิโลกรัม คิดเป็นรายได้ประมาณ 9,720 บาท

2. กิจกรรมการปลูกพืชสวน

สนับสนุนพันธุ์มะพร้าวน้ำหอมจากศูนย์วิจัยพืชสวนชุมพร(แปลงเพาะชำในบริเวณศูนย์วิจัยยางสุราษฎร์ธานี) จำนวน 500 ต้น ปลูกในพื้นที่โครงการฯ โดยได้เริ่มปลูกตั้งแต่ปลายเดือนสิงหาคมจนถึงเดือนตุลาคม 2552 จำนวน 450 ต้น เป็นการปลูกตามแนวถนนโดยห่างจากขอบถนนประมาณ 3 เมตร และบริเวณคันดินรอบสระน้ำเพื่อช่วยสร้างภูมิทัศน์ให้พื้นที่โครงการฯ เมื่อต้นมะพร้าวโตเต็มที่ และคาดหวังว่าจะเป็นการสร้างรายได้ให้แก่โครงการฯ เมื่อได้ผลผลิต ซึ่งสำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 8 เป็นผู้ให้คำแนะนำในการดำเนินการ และสนับสนุนปัจจัยการผลิต ได้แก่ ปุ๋ยอินทรีย์ และปุ๋ยเคมี

แต่เนื่องจากตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน 2552-มิถุนายน 2553 ที่ผ่านมา พื้นที่โครงการฯ และพื้นที่โดยรอบประสบปัญหาสภาวะแล้ง เนื่องจากฝนทิ้งช่วง ซึ่งในเวลานั้นระบบการให้น้ำในพื้นที่โครงการฯ ยังมีไม่มากและยังไม่สมบูรณ์ อีกทั้งน้ำที่กักเก็บไว้ในสระไม่เพียงพอ ไม่สามารถดูดน้ำมาใช้ในแปลงปลูกพืชต่างๆ ในพื้นที่โครงการฯได้ ส่งผลให้มะพร้าวน้ำหอมมีอาการใบเหี่ยวแห้งจากการขาดน้ำ และผลจากการไม่มีน้ำก็ทำให้ไม่สามารถใส่ปุ๋ยได้ ส่งผลให้มีการเจริญเติบโตของมะพร้าวน้ำหอมไม่ดีในช่วงดังกล่าว

1. จำนวนต้นมะพร้าวน้ำหอมที่เจริญเติบโตปกติ ประมาณ 350 ต้น มีต้นที่ไม่สามารถเจริญเติบโตได้และตาย ประมาณ 50 ต้น(โดยส่วนใหญ่จะอยู่ห่างจากแหล่งน้ำ ไม่สามารถดูแลได้ในช่วงแล้งที่ผ่านมา)

2. การเจริญเติบโตมะพร้าวน้ำหอม (ณ วันที่ 4 พฤษภาคม 2553)

- ความสูงเฉลี่ย 105.55 เซนติเมตร
- เส้นผ่านศูนย์กลางโคนต้นเฉลี่ย 3.64 เซนติเมตร
- เส้นรอบวงโคนต้นเฉลี่ย 11.44 เซนติเมตร
- ความยาวทางใบเฉลี่ย 81.73 เซนติเมตร
- จำนวนทางใบต่อต้นระหว่าง 6-8 ทางใบ
- โรคที่พบทำความเสียหาย ได้แก่ ใบไหม้/ใบแห้ง ราสนิม ฯลฯ
- แมลงที่พบทำความเสียหาย ได้แก่ หนอนกินใบ ฯลฯ
- สัตว์ที่พบทำความเสียหาย ได้แก่ วัวกินยอดและใบ

3. การดูแลรักษา

- การให้ปุ๋ย

: ปุ๋ยเคมีสูตร 15-15-15 ใส่ 1-2 กิโลกรัมต่อต้น

: ปุ๋ยอินทรีย์ ใส่ 5-10 กิโลกรัมต่อต้น

: ปุ๋ยคอก ใส่ 5-10 กิโลกรัมต่อต้น

- การให้น้ำ

: แบบท่อ เนื่องจากอยู่บริเวณรอบ ริมแปลงปลูกพืชอื่น จึงได้รับน้ำจากแปลงต่างๆ

: แบบหยด โดยมีการดัดแปลงจากขวดน้ำดื่มพลาสติก

- การกำจัดวัชพืช

: ถากและถอนด้วยมือ พร้อมคลุมโคนต้น

3. กิจกรรมการปลูกพืชไร่

จากพื้นที่ในการดำเนินการ 3 แปลง เนื้อที่ประมาณ 15 ไร่ ได้กำหนดกิจกรรมต่าง ๆ ดังนี้

<u>แปลงที่ 1</u> ปลูกพืชไร่อาหารสัตว์ ได้แก่ มันสำปะหลัง อ้อยอาหารสัตว์ และข้าวฟ่างอาหารสัตว์

<u>แปลงที่ 2</u> ข้าวโพดหวาน

<u>แปลงที่ 3</u> อ้อยคั้นน้ำ

ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรสงขลา สนับสนุนพันธุ์พืชและการให้คำแนะนำในการดำเนินการฟาร์มตัวอย่างแห่งนี้อยู่ในช่วงเพิ่งเริ่มดำเนินการกิจกรรมต่างๆ ระบบโครงสร้างพื้นฐานยังไม่พร้อมที่จะเอื้อให้กิจกรรมการเกษตรดำเนินไปได้อย่างราบรื่น ในขั้นแรกศวพ.สงขลาได้เข้าร่วมในกิจกรรมการปลูกอ้อยคั้นน้ำเป็นพื้นที่ 2 ไร่ แต่ด้วยฝนทิ้งช่วงเป็นระยะเวลามากกว่า 3 เดือน ประกอบกับลักษณะเนื้อดินที่เป็นดินทรายจัด อ้อยคั้นน้ำที่ปลูกไว้จึงเสียหายหมดทั้งแปลง ทั้งนี้เมื่อมีปริมาณฝนตกเพียงพอทางศวพ.สงขลาจะเข้าไปดำเนินการซ้ำอีกในระยะต่อไป รวมทั้งจะเสนอให้ทางฟาร์มฯ พิจารณาปลูกพืชที่มีความเหมาะสมกับสภาพดินและภูมิประเทศ เช่น ถั่วหรั่ง มันขี้หนู และพืชไร่อาหารสัตว์ ด้วย

7.2. กิจกรรมถ่ายทอดเทคโนโลยี

7.2.1 แปลงต้นแบบ / แปลงสาธิต

ไม่มี

7.2.2 การฝึกอบรม

ดำเนินการจัดฝึกอบรมหลักสูตร “การเพาะเห็ดสกุลนางรม” ให้แก่สมาชิกผู้ปฏิบัติงานในโครงการฟาร์มตัวอย่างฯ และเกษตรกรในพื้นที่อำเภอสะบ้าย้อย จำนวน 32 ราย โดยจัดฝึกอบรม ณ โครงการฟาร์มตัวอย่างฯ อ.สะบ้าย้อย เมื่อวันที่ 16 มีนาคม 2553

7.2.3 การผลิตสื่อ /โสตทัศนูปกรณ์

จัดทำเอกสารคำแนะนำการผลิตเห็ด

7.2.4 การจัดนิทรรศการ

ไม่มี

7.2.5 ศึกษาดูงาน

ไม่มี

7.3 กิจกรรมผลิตและการขยายพันธุ์พืช

ไม่มี

7.4 กิจกรรมประสานงาน ติดตามและประเมินผล

ไม่มี

8. ปัญหา / อุปสรรค

1. ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ ทำให้ไม่ค่อยสะดวกในการปฏิบัติงาน
2. เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานมีจำนวนน้อย
3. สภาพพื้นที่ไม่เหมาะสมกับการผลิตพืช

ภาพที่ 1 กิจกรรมการผลิตเห็ด

ภาพที่ 2 กิจกรรมพืชสวน (มะพร้าวน้ำหอม)

ภาพที่ 3 กิจกรรมฝึกอบรม